

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

2026-YIL
IYUN/6-SON, IV-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afrovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

EPOKSID-DIAN VA FENOLFORMALDEGID GIBRID BOG'LOVCHISI ASOSIDA YUQORI YEYILISH VA KORROZIYABARDOSH ANTIFRIKSION QOPLAMALAR YARATISH	10
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNI BOSHQARISH VA TARTIBGA SOLISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	16
Mamayusupova Dilovarxon, Maxmudaliyeva Manzuraxon, Toyirjonov Shokirjon	
FRANSUZ, RUS VA O'ZBEK TILLARI SPORT TURIZMI TERMINLARINING LEKSIK-SEMANTIK VA LINGVOMADANIY TADQIQI.....	20
Ma'rupova Gulnoz	
МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ХРАНЕНИЯ ПЛОДОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН.....	24
Муратов Абдулазиз Уктамович	
DIGITAL TRANSFORMATION AND EMERGING TRENDS IN INFORMATION TECHNOLOGY.....	29
Daminova Barno, Esmurodova Zarnigor, Boltayev Javohir, Kuziboyeva Lobar	
FRANSUZ, RUS VA O'ZBEK TILLARI SPORT TURIZMI TERMINLARINING LEKSIK-SEMANTIK VA LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI.....	34
Ma'rupova Gulnoz Umarjonovna	
MINTAQA IQTISODIY O'SISHIDA XIZMATLAR SOHASI TARKIBIY O'ZGARISHLARINING STATISTIK TAHLILI: XORAZM VILOYATI MISOLIDA	38
Raximov Alisher Ibragimovich	
KREDIT SKORINGIDA XULQ-ATVOR OMILLARINI BAHOLASH: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY QO'LLANILISHI	45
BekmurodovAbbos Amiriddinovich	
ECONOMETRIC INVESTIGATION OF AGRICULTURAL PRODUCTION ACTIVITIES IN KARAKALPAKSTAN REPUBLIC.....	49
Makhambetova Uringul Reimbaevna	
GETEROKOMPOZIT POLIMER QOPLAMALAR SIRTINING SHAKLLANISHI VA ULARNING PAXTA TOLALARI SIFATIGA TA'SIRINI TADQIQ ETISH	55
Bakirov Lutfillo Yuldoshaliyevich	
GRADIENT BOOSTING (XGBOOST) VA TEGISHLILIK FUNKSIYALARIGA TAYANGAN STATISTIK KLASSIFIKATSIYA USULINING SOLISHTIRMA BAHOLANISHI	62
Ergasheva Ma'mura Gayratovna	
QURILISH SOHASIDA KICHIK VA YIRIK BIZNES SUBYEKTLARI INTEGRATSIYASI SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH.....	69
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
LARAVEL PLATFORMASIDA NEYROTARMOQLARNI QO'LLASH ORQALI FOYDALANUVCHI XATTI-HARAKATLARINI BASHORAT QILISH VA TAVSIYA TIZIMLARINI YARATISH	74
Jo'rayev To'xtasin, Abdusattarov Odiljon, Boymatov Mexrojiddin, Maxkamov A'zimjon, Nabijonov Abduqodir	
BEHIND THE 30% TARGET: A CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR WOMEN'S ACADEMIC LEADERSHIP IN UZBEK UNIVERSITIES	82
Farida Nishanova	
QURILISH SANOATIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR	87
Abdullayev Axror Jaxbarovich	
BALIQCILIKDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING OBYEKTIV ZARURIYATI	92
Iskandar Yunusov	

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI KREDITLASHDAGI BANK KREDIT RISKLARINI PASAYTIRISH YO'LLARI.....	98
Toymuxamedov Ibrohim Rixsiboyevich	
KO'P KVARTIRALI UY-JOY FONDINI BOSHQARISHDA PROFESSIONAL XIZMAT KO'RSATISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	108
Rahimov Qodir Ergashevich	
НИЗКОУГЛЕРОДНАЯ ЭНЕРГЕТИКА КАК НАПРАВЛЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА	115
Расулкулов Жамшидбек Акрамкулович	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI VA ULARNING PRINSIPLARI	124
Ubaydullayev Muxammadjon, Akbarov Diyorbek	

ERKIN IQTISODIY ZONALARNING MOHIYATI VA ULARNING PRINSIPLARI

Ubaydullayev Muxammadjon Abdusamad o'g'li

Qo'qon davlat universiteti

Geografiya va iqtisodiyot kafedrası o'qituvchisi

E-mail: maubaydullayev@mail.ru

ORCID: 0009-0004-9406-1927

Akbarov Diyorbek Ashirali o'g'li

Qo'qon davlat universiteti

Iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada erkin iqtisodiy zonalarning (EIZ) iqtisodiy mohiyati, ularning tashkil etilish zarurati va asosiy prinsiplari tadqiq etilgan. Shuningdek, O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalarini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, 2025–2026-yillardagi statistik ko'rsatkichlar hamda normativ-huquqiy asoslar tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida EIZlarning investitsiyalarni jalb etish, eksport hajmini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va hududlar iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashdagi ahamiyati yoritilgan hamda ularning samaradorligini oshirish bo'yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: erkin iqtisodiy zona, maxsus iqtisodiy zona, investitsiya, eksport, iqtisodiy rivojlanish, soliq imtiyozlari, bojxona imtiyozlari, innovatsiya, hududiy rivojlanish, iqtisodiy integratsiya.

Abstract. This article examines the economic essence of free economic zones (FEZs), the need for their establishment, and the main principles of their functioning. It also analyzes the reforms being implemented in Uzbekistan to develop free economic zones, statistical indicators for 2025–2026, and the regulatory and legal framework. As a result of the study, the importance of FEZs in attracting investment, increasing exports, creating new jobs, and ensuring the economic development of regions was highlighted, and scientific conclusions were developed on increasing their effectiveness.

Keywords: free economic zone, special economic zone, investment, export, economic development, tax incentives, customs privileges, innovation, regional development, economic integration.

Аннотация. В данной статье исследованы экономическая сущность свободных экономических зон (СЭЗ), необходимость их создания и основные принципы функционирования. Также проанализированы проводимые в Узбекистане реформы по развитию свободных экономических зон, статистические показатели за 2025–2026 годы и нормативно-правовая база. В результате исследования раскрыта роль СЭЗ в привлечении инвестиций, увеличении объёмов экспорта, создании новых рабочих мест и обеспечении экономического развития регионов. Кроме того, разработаны научные выводы и рекомендации по повышению эффективности деятельности свободных экономических зон.

Ключевые слова: свободная экономическая зона, специальная экономическая зона, инвестиции, экспорт, экономическое развитие, налоговые льготы, таможенные льготы, инновации, региональное развитие, экономическая интеграция.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, xalqaro investitsiyalar oqimining kuchayishi hamda davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy raqobat muhitining kuchayishi sharoitida erkin iqtisodiy zonalar iqtisodiy rivojlanishning muhim institutsional vositalaridan biriga aylandi. Bugungi kunda dunyoning 140 dan ortiq mamlakatida minglab maxsus iqtisodiy zonalar faoliyat yuritib, investitsiyalarni jalb qilish, eksportni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalarni transfer qilish va yangi ish o'rinlari yaratishga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonda ham erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etish va rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakatda ilk erkin iqtisodiy zona sifatida 2008-yilda "Navoiy" erkin industrial-iqtisodiy zonasi tashkil etildi. Keyinchalik "Angren" (2012), "Jizzax" (2013), "Urgut", "G'ijduvon", "Qo'qon", "Hazorasp" (2017) va boshqa erkin iqtisodiy zonalar tashkil etilib, ular mamlakatning sanoat salohiyatini oshirishga xizmat qildi.

O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 17-fevraldagi O'RB–604-son "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi

Qonuni maxsus iqtisodiy zonalarni tashkil etish, boshqarish va rivojlantirishning huquqiy asoslarini belgilab berdi [2]. Mazkur qonunga muvofiq, maxsus iqtisodiy zona — cheklangan hududga ega bo'lgan va investitsiyalarni jalb qilish, yuqori texnologiyalarni joriy etish hamda hududlarni jadal rivojlantirish maqsadida maxsus huquqiy rejim amal qiladigan hudud hisoblanadi [2].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 4-martdagi PF-41-son "Maxsus iqtisodiy va sanoat zonalari faoliyatining samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmonida maxsus iqtisodiy zonalarni rivojlantirish bo'yicha yangi maqsadli ko'rsatkichlar belgilandi [3]. Unga ko'ra, 2025-yilda maxsus iqtisodiy zonalarda 2,3 milliard AQSh dollari miqdorida investitsiyalar o'zlashtirish, eksport hajmini 1 milliard AQSh dollariga yetkazish, ishlab chiqarish hajmini 4,3 milliard AQSh dollariga oshirish va 12 ming ta yangi doimiy ish o'rni yaratish vazifalari belgilangan [3].

2026-yil 1-aprel holatiga ko'ra, O'zbekistonda 33 ta maxsus iqtisodiy zona faoliyat yuritmoqda. Ularda 1116 ta korxonalar faoliyat olib borayotgan bo'lib, 55,9 mingdan ortiq aholi doimiy ish bilan ta'minlangan. 2026-yilning yanvar–mart oylarida mazkur zonalarda ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi 14 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilning mos davriga nisbatan 31,4 foizga oshgan. Shu davrda asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi 2,6 trillion so'mga yetgan [9; 10].

Erkin iqtisodiy zonalarning samarali faoliyat yuritishi ularning ma'lum prinsiplar asosida tashkil etilishiga bog'liq. Xususan, qonuniylik, investitsiyalarni rag'batlantirish, eksportga yo'naltirilganlik, innovatsion rivojlanish, hududiy muvozanat, raqobatbardoshlik va shaffof boshqaruv prinsiplari EIZlar faoliyatining asosiy negizini tashkil etadi.

Shu sababli erkin iqtisodiy zonalarning mohiyatini chuqur o'rganish, ularning asosiy prinsiplarini ilmiy jihatdan asoslash hamda O'zbekiston amaliyotida qo'llanilish xususiyatlarini tahlil qilish bugungi kunda dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Erkin iqtisodiy zonalalar (EIZ) iqtisodiy rivojlanishning muhim institutsional vositasi sifatida iqtisodchi olimlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan keng o'rganib kelinmoqda. Mazkur yo'nalishdagi ilmiy tadqiqotlar EIZlarning investitsiya muhitini yaxshilash, eksport salohiyatini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini yoritishga qaratilgan.

UNCTAD ekspertlari maxsus iqtisodiy zonalarni iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi, investitsiyalarni jalb qiluvchi va sanoat ishlab chiqarishini rivojlantiruvchi hududlar sifatida tavsiflaydi. Tashkilot ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha 5400 dan ortiq maxsus iqtisodiy zona faoliyat yuritadi va ular global investitsiyalar oqimining muhim qismini shakllantiradi.

Jahon banki eksperti Douglas Zhuhua Zeng tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda EIZlarning muvaffaqiyati geografik joylashuv, samarali boshqaruv tizimi, rivojlangan infratuzilma va investitsiya muhiti bilan bog'liqligi asoslab berilgan. Muallifning fikriga ko'ra, zamonaviy EIZlar nafaqat ishlab chiqarish markazlari, balki innovatsion rivojlanish va texnologiyalar transferining muhim platformasi hisoblanadi.

Alansary va Al-Ansari (2023) tomonidan amalga oshirilgan tizimli adabiyotlar sharhida EIZ tushunchasining uchta asosiy elementi ajratib ko'rsatilgan: geografik chegaralangan hudud, maxsus huquqiy rejim va investitsiya faoliyatini qo'llab-quvvatlovchi infratuzilma.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar tomonidan ham EIZlar faoliyatining samaradorligi bo'yicha qator tadqiqotlar amalga oshirilgan. Xususan, O'zbekiston iqtisodiyotida maxsus iqtisodiy zonalarning sanoat ishlab chiqarishi, eksport hajmi va xorijiy investitsiyalar oqimiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqotlar natijasida EIZlar hududiy rivojlanishni jadallashtirish, yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etishi asoslangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida ilmiy bilishning qiyosiy tahlil, statistik tahlil, tizimli yondashuv, iqtisodiy-mantiqiy tahlil hamda umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Qiyosiy tahlil yordamida O'zbekiston, Xitoy, Janubiy Koreya va Birlashgan Arab Amirliklaridagi erkin iqtisodiy zonalar faoliyati taqqoslandi.

Statistik tahlil usuli asosida O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hamda Milliy statistika qo'mitasining 2025–2026-yillardagi ma'lumotlari o'rganildi.

Tizimli yondashuv asosida EIZlarning iqtisodiy mohiyati, asosiy prinsiplari va iqtisodiyotga ta'siri kompleks ravishda tahlil qilindi.

Tadqiqotning axborot bazasini normativ-huquqiy hujjatlar, rasmiy statistik ma'lumotlar, xalqaro tashkilotlar

hisobotlari hamda mavzuga oid ilmiy manbalar tashkil etdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda erkin iqtisodiy zonalar investitsiyalarni jalb etishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. 2026-yil 1-aprel holatiga ko'ra, O'zbekistonda 33 ta maxsus iqtisodiy zona faoliyat yuritmoqda. Ushbu zonalarda 1116 ta korxonalar faoliyat olib borib, 55,9 mingdan ortiq ish o'rni yaratilgan.

1-jadval

O'zbekistonda maxsus iqtisodiy zonalarning asosiy ko'rsatkichlari (2025-yil)¹

Ko'rsatkichlar	Miqdori
Maxsus iqtisodiy zonalar soni	33 ta
Korxonalar soni	1116 ta
Band aholi soni	55,9 ming kishi
2026-yil yanvar–mart oylarida ishlab chiqarish hajmi	14 trln so'm
O'sish sur'ati	31,4 %
Investitsiyalar hajmi	2,6 trln so'm

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, erkin iqtisodiy zonalarning asosiy iqtisodiy samarasi quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

Birinchiidan, xorijiy investitsiyalar hajmi ortadi. Investorlar uchun yaratilgan soliq va bojxona imtiyozlari investitsiya jozibadorligini oshiradi.

Ikkinchiidan, eksport hajmi kengayadi. 2025-yilda maxsus iqtisodiy zonalar eksport hajmini 1 milliard AQSh dollariga yetkazish vazifasi belgilangan.

Uchinchiidan, yangi ish o'rinlari yaratiladi. 2025-yil uchun 12 ming ta yangi ish o'rni yaratish rejalashtirilgan.

To'rtinchiidan, hududiy sanoat rivojlanadi. EIZlar hududlarda zamonaviy ishlab chiqarish korxonalarini tashkil etishga xizmat qilmoqda.

Erkin iqtisodiy zonalarning asosiy prinsiplari

Qonuniylik prinsipi.

EIZlar faoliyati amaldagi qonunchilik asosida tashkil etiladi.

Investitsiyalarni rag'batlantirish prinsipi.

Investorlar uchun qulay biznes muhiti yaratiladi.

Eksportga yo'naltirilganlik prinsipi.

Mahsulotlarni tashqi bozorlarga chiqarish qo'llab-quvvatlanadi.

Innovatsion rivojlanish prinsipi.

Yuqori texnologiyalar va innovatsion loyihalar rag'batlantiriladi.

Hududiy rivojlanish prinsipi.

Hududlar iqtisodiy rivojlanishidagi nomutanosibliklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Raqobatbardoshlik prinsipi.

Mahsulot va xizmatlarning xalqaro standartlarga mosligi ta'minlanadi.

Shaffoflik prinsipi.

Boshqaruv tizimi ochiq va samarali tashkil etiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, erkin iqtisodiy zonalar investitsiyalarni jalb qilish, eksport salohiyatini oshirish, sanoatni modernizatsiya qilish va yangi ish o'rinlari yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi.

2026-yil holatiga ko'ra, O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan 33 ta maxsus iqtisodiy zonada 1116 ta korxonalar va 55,9 mingdan ortiq ishchi faoliyat yuritayotgani mazkur tizimning iqtisodiy rivojlanishidagi o'rnini tasdiqlaydi.

Kelgusida EIZlar samaradorligini oshirish uchun:

- innovatsion loyihalar ulushini ko'paytirish;
- raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish;
- eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishlarni kengaytirish;

1 Manba: O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi hamda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida mualliflar tomonidan tuzilgan [9; 10].

- xorijiy investitsiyalar hajmini oshirish;
- logistika infratuzilmasini rivojlantirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 17-fevraldagi O'RQ-604-son "Maxsus iqtisodiy zonalar to'g'risida"gi Qonuni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — 17.02.2020. — URL: <https://lex.uz/docs/-4737511>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 4-martdagi PF-41-son "Maxsus iqtisodiy va sanoat zonalarini faoliyatining samaradorligini oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — 04.03.2025. — URL: <https://lex.uz/uz/docs/-7420262>
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 26-oktabrdagi PF-4853-son "Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini faollashtirish va kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. — 26.10.2016. — URL: <https://lex.uz/uz/docs/-3056978>
5. UNCTAD. World Investment Report 2019: Special Economic Zones. — Geneva: United Nations, 2019.
6. FIAS. Special Economic Zones: Performance, Lessons Learned, and Implications for Zone Development. — Washington, DC: World Bank Group, 2008.
7. Zeng D.Z. Building Engines for Growth and Competitiveness in China: Experience with Special Economic Zones and Industrial Clusters. — Washington, DC: World Bank, 2010.
8. Alansary M., Al-Ansari M. Defining "Free Zones": A Systematic Review of Literature // Heliyon. — 2023.
9. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatiga oid ma'lumotlar. — Toshkent, 2025–2026.
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Maxsus iqtisodiy zonalar bo'yicha statistik ma'lumotlar. — Toshkent, 2025–2026.
11. Ibragimov A.T. Erkin iqtisodiy zonalarining mohiyati, tasniflash mezonlari va shakllari // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. — Toshkent.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100